

УДК 342.9:355.04(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/cuj-2026-2-18>**Мердова Ольга Миколаївна**

кандидат юридичних наук, професор,
заступник директора з освітньої та науково-дослідної
діяльності навчально-наукового інституту підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції імені Е. О. Дідоренка
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-0769-2364
Scopus-Author ID: 58870868500
Researcher ID: AAF-7927-2021

Головков Олександр Миколайович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки та особистої безпеки поліцейського
факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Національної поліції України
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0005-4649-539X
Scopus-Author ID: 60348838900
Researcher ID: KPA-1576-2024

Умрихіна Ірина Олександрівна

доктор філософії в галузі права, доцент,
завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін
факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Національної поліції України
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0003-9041-5831
Scopus-Author ID: 59471193500
Researcher ID: MCX-9317-2025

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАКОННОСТІ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ І ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ КОМПЛЕКТУВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

У статті здійснено комплексний науковий аналіз нормативно-правових засад забезпечення законності дій працівників Національної поліції України та територіальних центрів комплектування і соціальної підтримки під час реалізації мобілізаційних заходів в умовах правового режиму воєнного стану. Досліджено особливості правового регулювання відповідних правовідносин, зокрема співвідношення обов'язків громадян у сфері мобілізаційної підготовки та повноважень уповноважених суб'єктів публічної влади. Розкрито зміст та значення принципу законності як базової засади діяльності органів державної влади у період дії особливих правових режимів, а також проаналізовано його реалізацію крізь призму нормативної визначеності, процедурної врегульованості та судового контролю.

Окрему увагу приділено розмежуванню понять «воєнний стан» і «стан війни», що має суттєве значення для правильного визначення обсягу повноважень органів влади та меж допустимого обмеження прав і свобод людини. Проаналізовано положення законодавства України, зокрема Конституції України, законів

України «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про Національну поліцію», а також підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють порядок оповіщення військовозобов'язаних, перевірки документів та здійснення заходів контролю на блокпостах.

На основі узагальнення судової практики встановлено формування сталої правової позиції щодо правомірності дій працівників поліції та ТЦК та СП, зокрема у частині зупинки транспортних засобів і перевірки документів у межах заходів воєнного стану. Обґрунтовано, що чинне законодавство формує внутрішню узгоджену систему правових норм, у якій обов'язки громадян кореспондують із повноваженнями державних органів. Водночас наголошено на необхідності дотримання принципу пропорційності та забезпечення балансу між інтересами національної безпеки і правами людини. Сформульовано висновок, що законність дій уповноважених суб'єктів у сфері мобілізаційних заходів має розглядатися як комплексна правова категорія, що поєднує нормативну визначеність, процедурні гарантії та ефективний механізм контролю.

Ключові слова: воєнний стан, мобілізація, законність, Національна поліція, ТЦК та СП, повноваження поліції, перевірка документів, блокпости, права людини, принцип пропорційності, адміністративно-правове регулювання.

Merdova O. M., Holovkov O. M., Umrykhina I. O. Regulatory and legal principles of the legality of the actions of police officers and territorial centers for assistance and social support during mobilization measures

The article provides a comprehensive scientific analysis of the regulatory and legal framework ensuring the legality of actions performed by officers of the National Police of Ukraine and territorial recruitment and social support centers during the implementation of mobilization measures under the legal regime of martial law. The study examines the peculiarities of legal regulation of the relevant social relations, focusing in particular on the correlation between citizens' obligations in the field of mobilization preparedness and the powers of authorized public authorities. The content and significance of the principle of legality as a fundamental basis for the functioning of state bodies under special legal regimes are раскрыто, with particular attention paid to its implementation through legal certainty, procedural regulation, and judicial control.

Special emphasis is placed on distinguishing between the concepts of "martial law" and "state of war", which is essential for determining the scope of powers of public authorities and the permissible limits of restriction of human rights and freedoms. The provisions of Ukrainian legislation, including the Constitution of Ukraine, the Laws of Ukraine "On the Legal Regime of Martial Law", "On Mobilization Preparation and Mobilization", and "On the National Police", as well as relevant by-laws regulating the procedure of notifying persons liable for military service, checking documents, and carrying out control measures at checkpoints, are analyzed.

Based on the generalization of judicial practice, the article identifies the formation of a stable legal position regarding the lawfulness of actions of police officers and recruitment authorities, particularly in terms of stopping vehicles and verifying documents within the framework of martial law measures. It is substantiated that the current legislation forms a coherent and internally consistent system of legal norms in which citizens' obligations correspond to the powers of public authorities. At the same time, the necessity of adhering to the principle of proportionality and maintaining a balance between national security interests and human rights is emphasized. It is concluded that the legality of actions of authorized entities in the field of mobilization measures should be considered as a complex legal category that combines legal certainty, procedural safeguards, and effective control mechanisms.

Key words: martial law, mobilization, legality, National Police, territorial recruitment centers, police powers, document verification, checkpoints, human rights, principle of proportionality, administrative legal regulation.

Вступ. Збройна агресія Російської Федерації проти України, що розпочалася у повномасштабному форматі 24 лютого 2022 року, зумовила необхідність запровадження та неодноразового продовження правового режиму воєнного стану. За таких умов особливого значення набуває не лише ефективність діяльності органів державної влади, а й безумовне дотримання принципу законності у процесі реалізації їх повноважень. Насамперед це стосується Національної поліції України та територіальних центрів комплектування і

соціальної підтримки (ТЦК та СП), які є ключовими суб'єктами у сфері забезпечення мобілізаційних заходів.

Питання правомірності дій зазначених суб'єктів у контексті мобілізації набуває не лише практичного, а й значного наукового значення, оскільки перебуває на перетині забезпечення обороноздатності держави та гарантування конституційних прав і свобод людини. У сучасному правозастосовному дискурсі простежується тенденція до розширення повноважень органів публічної влади в умовах

воєнного стану, що об'єктивно потребує чіткого визначення меж їх реалізації. Водночас недостатньо дослідженим залишається питання співвідношення таких повноважень із принципом пропорційності та гарантіями прав особи.

Метою статті є комплексне дослідження нормативно-правових засад законності дій працівників Національної поліції та ТЦК та СП під час здійснення мобілізаційних заходів, зокрема у частині оповіщення громадян, перевірки документів та зупинки транспортних засобів в умовах воєнного стану.

Матеріали та методи. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, зокрема формально-юридичний метод, який використано для аналізу чинного законодавства, системний метод – для виявлення взаємозв'язків між нормами різних галузей права, а також метод правового моделювання для визначення меж допустимої поведінки уповноважених суб'єктів у сфері мобілізаційних відносин. Джерельною базою дослідження є Конституція України, закони України «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про Національну поліцію», Кодекс України про адміністративні правопорушення, підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, а також актуальна судова практика.

Результати. Важливою передумовою для з'ясування правових підстав дій поліції та ТЦК є чітке розмежування двох суміжних, але принципово різних понять – «воєнний стан» і «стан війни». У вітчизняному правовому дискурсі ці терміни нерідко вживаються як тотожні, що є хибним і може спотворювати розуміння правового статусу суб'єктів відповідних правовідносин. Воєнний стан – це особливий правовий режим, що регламентується Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [1] і впроваджується указом Президента з наступним затвердженням Верховною Радою. Він передбачає тимчасове запровадження особливих правил функціонування органів державної влади, обмеження конституційних прав і свобод громадян, мобілізаційні заходи, обмеження руху, трудову повинність тощо. Його мета – забезпечення оборони, безпеки

та відсічі збройній агресії у внутрішньодержавному вимірі.

Натомість стан війни є категорією міжнародного публічного права і означає офіційне визнання конфлікту між двома державами як війни з відповідними правовими наслідками на міжнародній арені. Він пов'язаний із правом на самооборону згідно зі статтею 51 Статуту ООН, відкриттям стану воєнних дій та зміною зовнішньополітичного статусу держави [2]. Примітно, що Україна не оголошувала стан війни з росією в міжнародно-правовому сенсі, попри те що дії РФ з 2014 року, і особливо з 24 лютого 2022 року, за своїми ознаками є збройною агресією. Таким чином, запровадження воєнного стану в Україні є правовою реакцією на зовнішню агресію в рамках внутрішнього законодавства, але не є автоматичним оголошенням стану війни. Зазначене розмежування має не лише теоретичне, але й суто практичне значення: від правильного розуміння правового режиму залежать обсяг повноважень органів влади та характер обов'язків громадян.

Конституційна норма, закріплена у статті 64 Основного Закону, допускає можливість обмеження прав і свобод в умовах воєнного стану, однак лише за умови їх чіткого нормативного визначення та часової обмеженості [3]. Це положення визначає фундаментальну рамку, у межах якої має здійснюватися діяльність усіх суб'єктів владних повноважень. Наголосимо, що принцип законності у діяльності органів публічної влади передбачає не лише формальну відповідність дій нормам законодавства, а й їх здійснення у визначених межах, із дотриманням процедур та гарантій прав людини. В умовах воєнного стану цей принцип набуває особливого значення, оскільки саме він виступає запобіжником від надмірного втручання держави у сферу приватних прав.

Ключовим елементом правового регулювання мобілізаційних відносин є встановлення обов'язків громадян. Стаття 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» встановлює систему обов'язків громадян. Частина третя цієї статті зобов'язує громадян протягом 60 календарних днів з дня набрання чинності Указом Президента про

оголошення мобілізації уточнити свої облікові дані [4]. Зробити це можна через центри надання адміністративних послуг (ЦНАП), через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного або резервіста, або безпосередньо у ТЦК та СП. Крім того, у разі отримання повістки про виклик громадянин зобов'язаний прибути у зазначене місце у визначений строк, а невиконання цього обов'язку тягне за собою юридичну відповідальність.

Особливо важливою є норма частини шостої статті 22 зазначеного Закону, яка закріплює обов'язок усіх громадян України чоловічої статі віком від 18 до 60 років у період мобілізації (крім цільової) постійно мати при собі військово-обліковий документ – військовий квиток або тимчасове посвідчення військовозобов'язаного – та пред'являти його на вимогу уповноваженого представника ТЦК та СП або працівника поліції [4]. Ця норма є ключовою сполучною ланкою між обов'язками громадян та повноваженнями органів правопорядку. Невиконання зазначених обов'язків кваліфікується як порушення законодавства про оборону, мобілізацію та військовий обов'язок і може тягнути адміністративну відповідальність за статтями 210-1, 211 КУпАП [5] або кримінальну – за статтею 336 КК України [6].

Важливо підкреслити, що ці обов'язки не є ізольованими, а функціонують у тісному взаємозв'язку з повноваженнями органів державної влади. Таким чином, законодавець формує модель правового регулювання, засновану на принципі кореляції: кожному обов'язку громадянина відповідає конкретне владне повноваження уповноваженого суб'єкта. Такий підхід забезпечує передбачуваність правозастосування та відповідає вимогам правової визначеності як складової верховенства права.

Закон України «Про Національну поліцію» деталізує повноваження поліцейських в умовах особливого правового режиму. Частина друга статті 32 цього Закону надає поліцейському право у період дії воєнного стану та/або під час мобілізації вимагати від осіб чоловічої статі віком від 18 до 60 років пред'явлення військово-облікового документа разом із документом, що посвідчує особу

[7]. Таким чином, право поліцейського прямо кореспондує з обов'язком громадянина, закріпленим у статті 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», що свідчить про взаємоузгодженість нормативного регулювання і внутрішню несуперечливість правової системи. Відповідно до частини першої статті 36 Закону «Про Національну поліцію», поліцейський також уповноважений вимагати залишити визначене місце або обмежити доступ до певної території чи об'єкта – у разі необхідності забезпечення публічної безпеки, охорони життя і здоров'я людей або фіксації слідів правопорушення [7].

Окремої уваги заслуговує процедура оповіщення військовозобов'язаних. Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 560 від 16.05.2024, чітко регламентує алгоритм дій групи оповіщення, до якої можуть входити представники ТЦК та СП і поліцейські [8]. Старший групи зобов'язаний відрекомендуватися, повідомити мету звернення та спілкуватися у коректній формі. На вимогу громадянина представник зобов'язаний пред'явити документ, що посвідчує його особу, а також посвідчення особи, уповноваженої вручати повістки. Позитивно, що законодавець передбачив можливість пред'явлення документів в електронній формі за наявності технічної можливості – це свідчить про адаптацію правового регулювання до реалій цифрового суспільства.

У разі відмови від отримання повістки складається акт відмови, який підписується не менш як двома членами групи оповіщення, оголошується громадянину та передається керівництву ТЦК та СП для вжиття заходів адміністративного реагування. Якщо до складу групи входить поліцейський, він здійснює адміністративне затримання особи відповідно до статей 261 та 262 КУпАП [5], після чого затримана особа доставляється до відповідного ТЦК та СП. Особливістю цієї процедури є поєднання імперативності виконання мобілізаційних вимог із процесуальними гарантіями, зокрема фіксацією відмови від отримання повістки шляхом складання відповідного акта. Такий підхід свідчить про прагнення

законодавця мінімізувати ризики зловживань та забезпечити належний рівень юридичної визначеності.

Водночас така модель правового регулювання об'єктивно розширює дискреційні повноваження поліцейських, що в умовах воєнного стану є виправданим з огляду на публічний інтерес, однак потребує чіткого дотримання принципу пропорційності як ключового елементу верховенства права.

Питання повноважень поліції на блокпостах є одним із найбільш дискусійних у правозастосовній практиці. Відповідно до пункту 7 частини першої статті 35 Закону «Про Національну поліцію», поліцейський має право зупиняти транспортні засоби у разі прийняття уповноваженим органом рішення про обмеження чи заборону руху [7]. При цьому він зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину та правову підставу зупинення, тоді як пред'явлення будь-яких додаткових документів законодавством не передбачено. Стаття 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» серед заходів правового режиму прямо передбачає перевірку документів у осіб та огляд транспортних засобів [1], а Порядок перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456, відносить проїзд через блокпости до самостійних підстав для зупинки транспортного засобу уповноваженою особою [9].

Наголосимо, що поняття «блокпост» визначено як посилений контрольно-пропускний пункт, що тимчасово встановлюється за рішенням військового командування на вході/виході на територію, де введено воєнний стан [10]. До складу блокпосту входять службові особи військових формувань та правоохоронних органів, визначені наказом коменданта. Пункт 20 Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де

введено воєнний стан, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455 перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану відносить до заходів контролю на блокпостах перевірку документів, що посвідчують особу, а також тимчасове обмеження руху транспортних засобів та осіб [10]. Законодавець при цьому не вимагає від поліцейського окремо доводити водієві свій статус уповноваженої особи шляхом пред'явлення наказу коменданта, що прямо підтверджено судовою практикою.

Так, судова практика є надзвичайно важливим індикатором ефективності правового регулювання у цій сфері та свідчить про стабільне і послідовне визнання законності дій поліцейських на блокпостах. Наприклад, Житомирський районний суд Житомирської області (справа № 278/3012/23 від 04.10.2023) [11], Орджонікідзевський районний суд м. Запоріжжя (справа № 335/3618/23 від 25.05.2023) [12], Миргородський міськрайонний суд Полтавської області (справа № 541/1999/23 від 07.09.2023) [13] одностайно дійшли висновку, що сам факт проїзду через блокпост в умовах воєнного стану є достатньою правовою підставою для зупинки транспортного засобу та перевірки документів.

В свою чергу, апеляційні суди підтримали й розвинули цю позицію. Сьомий апеляційний адміністративний суд у справі № 125/630/23 від 13.06.2023 констатував, що законодавство не встановлює для уповноважених осіб обов'язку пред'являти особам, які підлягають контролю на блокпості, наказ коменданта, а тому відповідні посилення водіїв правомірно відхиляються судом [14]. Запорізький окружний адміністративний суд у справі № 280/1710/23 від 30.06.2023, спираючись на частину другу статті 24 Закону «Про Національну поліцію», підкреслив, що в умовах загрози державному суверенітету та відсічі збройної агресії органи поліції беруть участь у заходах правового режиму воєнного стану, а тому і додаткові підстави для перевірки громадян та їхніх транспортних засобів є цілком

обґрунтованими [15]. Рішення Миколаївського апеляційного суду (справа 33/812/76/23 від 07.03.2023) [16] та Київського апеляційного суду (справа № 759/476/23 від 27.03.2023) [17] додатково підтверджують, що зупинка транспортного засобу та перевірка документів на блокпосту є законними незалежно від наявності порушень правил дорожнього руху.

Узагальнюючи судову практику, можна зробити висновок про формування стабільної правозастосовної доктрини, відповідно до якої сам факт перебування особи у зоні дії правового режиму воєнного стану є достатньою підставою для реалізації контрольних повноважень держави. Такий підхід свідчить про пріоритет забезпечення публічної безпеки над індивідуальною свободою пересування, що є характерним для надзвичайних правових режимів. Таким чином, зупинка транспортного засобу працівниками поліції на блокпостах з метою перевірки документів водія та його автомобіля є законодавчо визначеною окремою підставою, що надає поліцейським відповідні повноваження незалежно від того, чи порушує водій правила дорожнього руху. Посилання водіїв на незаконність такої зупинки судами визнаються безпідставними.

Висновки. Аналіз чинного законодавства дозволяє констатувати, що правові засади діяльності поліції та ТЦК та СП у сфері мобілізації мають комплексний характер і ґрунтуються на поєднанні норм адміністративного, конституційного та військового права.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що нормативно-правові засади діяльності працівників поліції та ТЦК та СП у період мобілізації формують цілісну систему правового регулювання, спрямовану на забезпечення балансу між інтересами національної безпеки та правами людини. Чинне законодавство України формує несуперечливу та внутрішньо узгоджену систему правових норм, що регулюють мобілізаційні відносини:

обов'язки громадян кореспондують із повноваженнями поліції та ТЦК, а підзаконні акти деталізують процедурні аспекти, не виходячи за межі законодавчих норм. Наявний порядок оповіщення та вручення повісток, процедура складання актів відмови і адміністративного затримання відображають прагнення законодавця поєднати ефективність мобілізаційних заходів із процесуальними гарантіями громадян, а усталена судова практика підтверджує правомірність дій поліції та ТЦК та СП, відхиляючи аргументи про незаконність зупинок і перевірок, що свідчить про достатню правову визначеність у цій сфері.

Водночас умови воєнного стану зумовлюють зміщення акценту у бік публічного інтересу, що проявляється у розширенні дискреційних повноважень органів державної влади. Таке розширення є виправданим з огляду на потреби оборони держави, однак воно повинно супроводжуватися чіткими правовими обмеженнями та ефективними механізмами контролю.

Законність дій уповноважених суб'єктів забезпечується через поєднання трьох ключових елементів: нормативної визначеності повноважень, процедурної регламентації їх реалізації та судового контролю. Саме така триєдина модель дозволяє гарантувати передбачуваність правозастосування та мінімізувати ризики порушення прав людини.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з уточненням меж дискреційних повноважень поліції в умовах надзвичайних правових режимів, аналізом відповідності національної практики стандартам Європейського суду з прав людини, а також удосконаленням правового регулювання використання електронних документів у мобілізаційних процедурах. Ефективність мобілізаційних заходів у сучасних умовах визначається не лише обсягом повноважень держави, а й рівнем їх правової визначеності, пропорційності та підконтрольності.

Література

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 03.03.2026).
2. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення: 03.03.2026).

3. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 03.03.2026).
4. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-XII / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 03.03.2026).
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року № 8073-X / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text> (дата звернення: 03.03.2026).
6. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 03.03.2026).
7. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 03.03.2026).
8. Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560 / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.03.2026).
9. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456 / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.03.2026).
10. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455 / Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.03.2026).
11. Рішення Житомирського районного суду Житомирської області від 04 жовтня 2023 року у справі № 278/3012/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113957288> (дата звернення: 03.03.2026).
12. Постанова Орджонікідзевського районного суд м. Запоріжжя від 25 травня 2023 року у справі № 335/3618/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111243176> (дата звернення: 03.03.2026).
13. Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 07 вересня 2023 року у справі № 541/1999/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113487222> (дата звернення: 03.03.2026).
14. Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 13 червня 2023 року у справі № 125/630/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111505137> (дата звернення: 03.03.2026).
15. Рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 30 червня 2023 року у справі № 280/1710/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111943617> (дата звернення: 03.03.2026).
16. Постанова Миколаївського апеляційного суду від 07 березня 2023 року у справі № 33/812/76/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109391851> (дата звернення: 03.03.2026).
17. Постанова Київського апеляційного суду від 27 березня 2023 року у справі № 759/476/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110087970> (дата звернення: 03.03.2026).

References

1. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu [On the legal regime of martial law]: Zakon Ukrainy vid 12 travnia 2015 roku № 389-VIII / Ofitsiyniy vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (data zvernennia: 03.03.2026).
2. Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii [Charter of the United Nations] vid 26 chervnia 1945 roku / Ofitsiyniy vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (data zvernennia: 03.03.2026).
3. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine], pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 roku / Ofitsiyniy vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 03.03.2026).

4. Pro mobilizatsiinu pidhotovku ta mobilizatsiiu [On mobilization training and mobilization]: Zakon Ukrainy vid 21 zhovtnia 1993 roku № 3543-XII / Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (data zvernennia: 03.03.2026).

5. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Ukraine on Administrative Offenses] vid 07 hrudnia 1984 roku № 8073-X / Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text> (data zvernennia: 03.03.2026).

6. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] vid 05 kvitnia 2001 roku № 2341-III / Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (data zvernennia: 03.03.2026).

7. Pro Natsionalnu politsiiu [On the National Police]: Zakon Ukrainy vid 02 lypnia 2015 roku № 580-VIII / Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (data zvernennia: 03.03.2026).

8. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia pryzovu hromadian na viiskovu sluzhbu pid chas mobilizatsii, na osoblyvyi period [On approval of the Procedure for conscription of citizens for military service during mobilization, for a special period]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 travnia 2024 roku № 560 / Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 03.03.2026).

9. Pro zatverdzhennia Poriadku perevirky dokumentiv v osib, ohliadu rechei, transportnykh zasobiv, bahazhu ta vantazhiv, sluzhbovykh prymishchen i zhytla hromadian pid chas zabezpechennia zakhodiv pravovoho rezhymu voiennoho stanu [On approval of the Procedure for checking documents of persons, inspection of things, vehicles, luggage and cargo, official premises and housing of citizens during the implementation of measures of the legal regime of martial law]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 hrudnia 2021 roku № 1456 / Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 03.03.2026).

10. Pro zatverdzhennia Poriadku vstanovlennia osoblyvoho rezhymu vizdu i vyizdu, obmezhenntia svobody peresuvannia hromadian, inozemtsiv ta osib bez hromadianstva, a takozh rukhu transportnykh zasobiv v Ukraini abo v okremykh yii mistsevostiakh, de vvedeno voiennyi stan [On approval of the Procedure for establishing a special regime of entry and exit, restrictions on the freedom of movement of citizens, foreigners and stateless persons, as well as the movement of vehicles in Ukraine or in certain areas where martial law has been introduced]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 hrudnia 2021 roku № 1455 / Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 03.03.2026).

11. Rishennia Zhytomyrskoho raionnoho sudu Zhytomyrskoi oblasti vid 04 zhovtnia 2023 roku u spravi № 278/3012/23 [Decision of the Zhytomyr District Court of Zhytomyr Region dated October 04, 2023 in case № 278/3012/23] / Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113957288> (data zvernennia: 03.03.2026).

12. Postanova Ordzhonikidzevskoho raionnoho sud m. Zaporizhzhia vid 25 travnia 2023 roku u spravi № 335/3618/23 [Resolution of the Ordzhonikidzevskiy District Court of Zaporizhzhia dated May 25, 2023 in case № 335/3618/23] / Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111243176> (data zvernennia: 03.03.2026).

13. Rishennia Myrhorodskoho miskraionnoho sudu Poltavskoi oblasti vid 07 veresnia 2023 roku u spravi № 541/1999/23 [Resolution of the Myrhorod City District Court of Poltava Region dated September 7, 2023 in case № 541/1999/23] / Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113487222> (data zvernennia: 03.03.2026).

14. Postanova Somoho apeliatsiinoho administratyvnoho sudu vid 13 chervnia 2023 roku u spravi № 125/630/23 [Resolution of the Seventh Administrative Court of Appeal dated June 13, 2023 in case № 125/630/23] / Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111505137> (data zvernennia: 03.03.2026).

15. Rishennia Zaporizkoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 30 chervnia 2023 roku u spravi № 280/1710/23 [Resolution of the Zaporizhia District Administrative Court dated June 30, 2023 in case № 280/1710/23] / Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111943617> (data zvernennia: 03.03.2026).

16. Postanova Mykolaiivskoho apeliatsiinoho sudu vid 07 bereznia 2023 roku u spravi № 33/812/76/23 [Resolution of the Mykolaiv Court of Appeal dated March 7, 2023 in case № 33/812/76/23] / Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109391851> (data zvernennia: 03.03.2026).

17. Postanova Kyivskoho apeliatsiinoho sudu vid 27 bereznia 2023 roku u spravi № 759/476/23 [Resolution of the Kyiv Court of Appeal dated March 27, 2023 in case № 759/476/23] / Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110087970> (data zvernennia: 03.03.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 30.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026